Humanist

15 februari 1980
35e jaargang nr. 3

Tweewekelijkse uitgave
van het
Humanistisch Verbond

Walter Goddijn en Rob Tielman tijdens het televisie-debat op 8 januari jl. In het midden diskussieleider mevrouw Zeldenrust.

Tielman versus Goddijn

Het verzwegen humanisme in ‚Opnieuw God in Nederland'

„Opnieuw God in Nederland". Onder die titel verscheen in oktober vorig jaar een onderzoek naar de opinie van Nederlanders over God en geloof. Helaas werd het humanisme in het onderzoek genegeerd. Waarom? Rob Tielman diskussieerde in de HV-televisieuitzending van 8 februari met Walter Goddijn, medeopsteller van „Opnieuw God in Nederland" en erkend bestrijder van anti-papisme.

Hoewel Tielman zegt blij te zijn met het onderzoek, vanwege het beeld dat wordt geschetst van mensen die zich steeds vrijer voelen van de traditionele godsdienstige kaders, maar hij betreurt dat het humanisme zo links is blijven liggen. Bij „God in Nederland", een gelijkgericht onderzoek uit 1966 werd nog wel gevraagd of men zich humanist voelde. Tielman vraagt Goddijn waarom dat nu niet is gebeurd.
Dat blijkt, volgens Goddijn, aan technische zaken te liggen. Bij de Volkstelling van 1971 noemde slechts 0,3 procent van dat getelde volk zich humanist. In Goddijns onderzoek richtte men zich niet op groepen met een kleinere aanhang dan vijf procent. Vandaar dus. Tielman werpt tegen dat bij „God in Nederland" uit '66 het humanisme onder mannen negen en onder vrouwen vijf procent scoorde. Goddijn blijft het antwoord een beetje schuldig. „Ik denk dat het belangrijk is om los van die technische grappen en grollen de vraag te stellen: wat heeft dit voor betekenis voor de interpretatie van het onderzoek en voor datgene wat er met het onderzoek gedaan kan worden? Ik denk dat daar de zorg eerder naar uit moet geen dan naar een eventueel technisch mankement", zo zegt hij.
Tielman daarop: „Ja, omdat zo'n onderzoek natuurlijk gebruikt kan worden om te zeggen: ach, waarom zouden we humanistische geestelijke verzorging hebben in ziekenhuizen? Want die humanisten bestaan toch niet; op de landkaart van Goddijn komen ze niet voor."
En de HV-voorzitter verder: „Ik geloof dat we ervan uit moeten gaan dat Nederlanders, en dat blijkt ook uit dit onderzoek, mondig genoeg zijn om zelf hun eigen keuzes te maken. En dan vind ik het bijzonder belangrijk dat zij in ziekenhuizen de mogelijkheid hebben om zelf voor die humanistische geestelijke verzorging te kiezen. De buitenkerkelijken worden niet door ons geclaimd. Ik zou het zo willen formuleren: iedere Nederlander heeft recht op een eerlijke verdeling van de subsidiegelden in de geestelijke voorzieningen. Het uitgangspunt moet zijn: de vraag van de betrokkene zelf."
In gevangenissen is die vraag groot, zo'n twintig procent. En ook in het leger vindt het humanistisch geestelijk raadswerk veel aftrek.

Discriminatie

Het gevaar bestaat, volgens Tielman, dat „Opnieuw God in Nederland" de idee aanwakkert dat er geen humanisten bestaan en dat er dus ook geen voorzieningen voor humanisten hoeven te worden gekreëerd. Goddijn daarover: „Als ik een aantal jaren terugga, dan zie ik dat aan het begin van deze eeuw van alle Nederlandse hoogleraren er maar twee RK waren. En dan kan ik allerlei diskriminatie in het verleden aanwijzen, tot en met na de Tweede Wereldoorlog. Wanneer de katholieken op het ogenblik een veel bredere maatschappelijke funktie hebben, en wanneer bovendien de zaak niet meer partikulier wordt betaald, maar uit rijksgelden, dan denk ik, laat ze dan eerst maar eens even profiteren van die rijksgelden."
Tielman: „De humanisten hebben het ook moeilijk. En ik denk dat een heel belangrijk punt is, dat de katholieken..."
Goddijn: „Maar claim jij nou toch niet die buitenkerkelijken?"
Tielman: „Nee, wat ik claim is dat iedereen het recht moet hebben om dié voorzieningen te krijgen die hij hebben wil."
Goddijn: „Ik vind het niet juist dat ziekenhuizen die ten algemene dienste zijn, of ze dan katholiek zijn of reformatorisch, als er vraag is naar humanistische verzorging, dat die niet gegeven zou worden en dat die eventueel ook niet gesubsidieerd zou worden."
En Tielman weer: „Nou, dat is wel het probleem. Ik ben blij dat je het daarin met mij eens bent." Goddijn: „Dan moet je dat demokratisch toetsen. Ik kan je herinneren aan een redevoering die onlangs aan de Universiteit van Nijmegen gehouden is door kardinaal Alfrink over vraagstukken van verzuiling, waarin hij uitdrukkelijk stelt dat organisaties die op het ogenblik de

(vervolg op pag. 5)

IN DIT NUMMER

Er is een belangrijke bundel verschenen van werken van prof. Ten Have. Een waardevolle aanwinst voor de humanistische beweging. Meer hierover op ..... pag. 3

De mens heeft wel de natuur leren beheersen, maar niet die beheersing leren beheersen. Erik van der Hoeven past deze stelling toe op onze energiekeuze. Een nieuwe armoede bedreigt onze wereld .... pag. 4 en 5

Op tabak na is alkohol in onze westerse beschaving de belangrijkste en meest gebruikte drug en veroorzaakt dan ook meer schade dan alle andere drugs bij elkaar. Proost op pag. 7

HOOFDBESTUUR

Bestuursopzet veranderd

De vergadering van 25 januari was de laatste in de bestuursopzet van de laatste twaalf jaar. We gaan terug naar een systeem van een dagelijks bestuur (dat tweemaal per maand lopende zaken af zal doen) en een hoofdbestuur dat eens per maand de principiële zaken krijgt voorgelegd. De volgende HB-vergadering zal daarom pas op 29 februari zijn. Waarom deze verandering. Welnu, de zaken van het Verbond breiden zich uit. Dat wil zeggen: er komen meer en zwaardere ,,portefeuilles''. In verband daarmee is het aantal hoofdbestuursleden al van 15 op 18 gebracht en werd steeds meer van het voorbereidende werk al ondergebracht in kommissies en taakgroepen. Nu leek bovendien nog een ,,uitsplitsing'' nuttig van het hoofdbestuur in enerzijds een dagelijks bestuur dat als koepel voor het voorbereidende werk dient en even veelvuldig moet vergaderen als tot nu toe het hoofdbestuur (tweemaal per maand) en anderzijds het voltallige hoofdbestuur dat alleen nog de (goed-voorbereide) principiële zaken behartigt.
Het dagelijks bestuur zal bestaan uit: de algemeen voorzitter en twee onder-voorzitters, algemeen sekretaris en tweede sekretaris, algemeen penningmeester en tweede penningmeester en de driehoofdige direktie als adviseurs. Bovendien tekent zich het werken met een nieuwe direktie-opzet duidelijk af.
Een nota over het funktioneren van het direkteurschap passeerde het hoofdbestuur en een nota over het funktioneren van het hoofd verenigingszaken is komende.
Volledigheidshalve: de direktie, die wekelijks direktieberaad zal houden en ook regelmatig een stafberaad, bestaat uit Henny Baas (directeur en voorzitter bij genoemd beraad), Jan de Leede (hoofd verenigingszaken) en Ruud Gootjes (hoofd administratie).

Raad van Kerken

Er waren ook enkele interessante zaken van publieke aard aan de orde: de voorzitter en de sekretaris hadden een gesprek met voorzitter en sekretaris van de Raad van Kerken in Nederland. Na gesprekken met de Nederlands Hervormde Kerk werd het nuttig geoordeeld een voortzetting te zoeken in de Raad van Kerken. Er werd meteen tot praktische aanpak besloten: een gemengde kommissie gaat knelpunten in de betrekkingen (b.v. onaangename konkurrentie-situaties) bekijken en voorstellen doen voor de oplossing. In onze delegatie nemen we ook een afgevaardigde van iemand uit Humanitas op.

Relatie-bemiddeling

Voorts: de statuten van het Landelijk Centrum voor Huwelijkskontakten (L.C.H.) worden aangepast. Eerder werden andere vaste man-vrouw relaties dan die van het huwelijk door een nevenstichting behandeld. Maar daar deze zaken nauwelijks te scheiden zijn, wordt het nu één organisatie: het L.C.H. is voor huwelijks- óf andere vaste hetero relatie-bemiddeling t.b.v. niet of niet meer gehuwde mannen en vrouwen. Homofiele relaties worden non-kommercieel bemiddeld door o.a. het COC.
Dan was er de belangrijke benoeming van Marianne van der Schaaf, geestelijk raadsvrouw tot koördinatrice voor de geestelijke verzorging ten behoeve van de Humanistische Stichting voor de Huisvesting van Bejaarden (H.S.H.B.). Zij zal daartoe het Academisch Ziekenhuis te Utrecht verlaten. Men weet waarschijnlijk dat de H.S.H.B. een organisatie is met veel huizen overal in het land. De organisatie van de geestelijke verzorging hiervoor is een grote taak. Deze wordt door de H.S.H.B. mogelijk gemaakt onder inhoudelijke verantwoordelijkheid van het H.V. Wij wensen Marianne van der Schaaf een vruchtbare arbeid toe.

Verbondsraad

Verder werd er in de laatste HB-vergadering nog gesproken over een aantal zaken die in de Verbondsraad (23 februari) moeten komen. Er wordt een nieuw lid van die raad voorgesteld voor de zo plotseling opengevallen plaats van Anne Vondeling. Waarschijnlijk komt er ook een voordracht voor de vervulling van vakatures in het hoofdbestuur.
De penningmeester zal met een nieuw voorstel komen voor de kontributie-verdeling tussen hoofdbestuur en gemeenschappen. Iets aardigs en verheugends tot slot: De oproep in de ,,Humanist'' voor een tweede penningmeester leverde vier reakties op. Er moet natuurlijk eerst nog met de geïnteresseerden worden gepraat, maar we hebben onmiddellijk bedacht welke andere financiële en soortgelijke posten we nog vrij hebben.

Humanist

Eindredakteur: Hes van Huizen

Humanist is een uitgave van het Humanistisch Verbond
Oudegracht 152, Utrecht
Redaktieadres:
Postbus 114, 3500 AC Utrecht
Telefoon: 030: 318145.
Abonnementsprijs voor niet-leden ƒ 20,– per jaar
t.n.v. Humanistische Pers
postgiro 58, Utrecht.

Gedrukt op kringlooppapier bij Brouwer Offset bv, Utrecht.

Op woensdag 20 februari organiseert de afdeling Lochem een toneelavond in de schouwburg. Aanvang 20.00 uur.
De Bloemgroep uit Rotterdam speelt dan: ,,Ik weet niet wat ik heb'', een spel over onvrede en verlangen, dat is opgebouwd uit een 5-tal figuren rond leden van een gezin die niet allemaal even gelukkig zijn met hun situatie.

GEMEENSCHAPPEN

Diskussie over de beleidnota 1979

Nadat in de herfst van het vorige jaar in de gemeenschappen de beleidnota 1979 nader is besproken, worden in de komende maanden door het hoofdbestuur regionale diskussiedagen gehouden met delegaties van de besturen van de gemeenschappen om alle facetten van deze problematiek nog eens grondig onder ogen te zien.
Het schema van deze bijeenkomsten is als volgt:
Op 15 maart in Eindhoven, 29 maart in Zwolle, 19 april in Utrecht en 26 april in Rotterdam. Deelname alleen na voorafgaande opgave via het bestuur van de gemeenschap. Na afloop van deze besprekingen wordt een verslag in Humanist gepubliceerd.

Bijeenkomsten in de gemeenschappen

Hierbij weer eens een lijstje van onderwerpen, die in de komende weken in de gemeenschappen zullen worden besproken:

Op 4 maart houdt in Almelo de voorzitter van de gemeenschap, K. L. de Bruin een inleiding over 'Humanistische gedachten over geweld'. Over hetzelfde probleem spreekt op 28 febr. J. Sinke in Bussum. Op 17 febr. geeft in Deventer R. Houwaard een aantal gedachten weer over het thema '1980, waar blijft de tijd?'. In Dordrecht kunnen alle leden en belangstellenden op 24 febr. praten over 'Humanistische opvoeding' na een inleiding van J. van Huiksloot. Op 28 febr. geeft in Gorinchem J. de Leeuwe zijn visie op het onderwerp 'Humanisme en Marxisme'. Als u daar toevallig niet in de buurt woont kunt u deze inleiding ook beluisteren op 21 febr. in Wageningen. Op dezelfde datum kunnen de Groningers luisteren naar wat H. J. van Sandwijk heeft te vertellen over zijn 'ervaringen als geestelijk raadsman in Libanon'. Op 3 maart bespreekt mevr. T. Jansen in Hengelo de hoofdgedachten uit het werk van Erich Fromm. In Hilversum houdt G. Kosse op 3 maart een inleiding over 'Humanistische psychologie'. Op 17 febr. biedt G. Makkink in Leeuwarden een oplossing aan voor het probleem, dat alle volken een eigen taal spreken. Als u op 17 febr. niet kunt ga dan op 19 febr. in Ooststellingwerf luisteren naar Rob Tielman over het thema 'Mens en maatschappij'. (Hotel De Zon, Oosterwolde, om 20.00 uur). Op 21 febr. spreekt in Steenwijk W. Hey over wat we kunnen leren van onze ervaringen met oorlogsmisdadigers. Steenwijk te ver weg? Ga dan op die dag naar Nijmegen waar Casper Vogel een inleiding houdt over 'Humanisme en God in Nederland'. Op 24 febr. pakt Albert Nieuwland in Rotterdam een boeiend thema aan: 'Sociologie van het humanisme'. En tenslotte spreekt op 18 febr. in Zeist N. Schwarz over 'Onze veranderende samenleving'.

Hee, er gebeurt nogal wat in het verbond. Dit zijn dan nog alleen maar de bijeenkomsten met een spreker gedurende enkele weken. Er wordt daarnaast nog véél meer gedaan. Doe mee.

Waardevolle aanwinst voor humanistische beweging

Nog altijd aktuele teksten over humanisme van prof. Ten Have postuum verschenen

„Het is goed zich van deze situatie binnen het humanisme, de situatie van eenheid in verscheidenheid, bewust te zijn . . .” „Het is juist de èrkenning van het eigene bij de hèrkenning van het gemeenschappelijke, die geestelijke verwantschap tot iets kostbaars maakt en leidt tot verrijking in denken, voelen en streven.”

Dit citaat is afkomstig uit het zojuist postuum verschenen boek „Groei naar volwaardig mens-zijn” van de hand van de in 1975 plotseling overleden prof. dr. T. T. ten Have. Het boek zou als ondertitel kunnen dragen „een analytische proeve van humanistisch mens-zijn”. Alle in het kader van het humanisme gepubliceerde en ongepubliceerde toespraken, opstellen, notities e.d. zijn in de bundel opgenomen. Dit zou de indruk kunnen wekken dat hier sprake is van een stukje geschiedschrijving. Verre van dat echter. Het overgrote deel van de door Ten Have aan de orde gestelde onderwerpen waren aktueel voor de theoretische fundering van de humanistische levensovertuiging en zijn dat vandaag misschien nog wel meer dan toen.
Bijkans „klassiek” geworden teksten zijn opgenomen, zoals „psychologie van geloof en ongeloof”, „echt en onecht in geloof en ongeloof” en „over waarde en waardigheid”, alle gepubliceerd in Rekenschap en reeds lang voor velen onbereikbaar. Daarnaast zijn er bv. ook een vijftal radio-toespraken in opgenomen, gehouden op het zondagochtendkwartiertje in de rubriek Geestelijk Leven en afgedrukt in het toenmalige Woord van de Week.
Ten Have had bij zijn leven reeds het plan opgevat om een dergelijk boek samen te stellen, maar dan in de vorm van bewerkingen van de bestaande teksten, notities e.d. en uiteraard aangevuld om zodoende tot een evenwichtig geheel te komen. Aan de hand van zijn aantekeningen hierover heeft zijn weduwe, mevrouw Y. ten Have-van der Werff, op gewetensvolle wijze de teksten in een door hemzelf reeds opgestelde rubricering ingedeeld, te weten: humanistische beginselen en de betekenis ervan; psychologie en humanistisch mensbeeld; varianten van humanisme; humanisme als levensovertuiging (waardering van de levensbeschouwing) levenshouding van de humanist; zedelijke waardering en tot slot de mens in de maatschappij volgens humanistische visie. Ondanks het integraal afdrukken van de bestaande teksten zonder noemenswaardige bewerkingen en met inherent daaraan overlappingen, is toch een in hoge mate evenwichtig geheel ontstaan. Van de 35 hoofdstukken is tweevijfde niet eerder gepubliceerd en omvat bijna 40% van de tekst. Verder is een uitvoerige verantwoording opgenomen alsmede biografische gegevens en lijsten van alle, ook niet specifiek humanistische publikaties.
Beziet men de hoofdstukken van het boek niet in huidige, maar in een chronologische volgorde, dan verraad de herkomst zich niet. Ten Have had een medische opleiding gevolgd met als specialisatie psychologie. Het merendeel van de artikelen is ontstaan in de vijftiger jaren en behandelen afwisselend psychologische visies op of fundamentele aspekten van het humanisme. In zijn beschouwingen over de humanist in de samenleving, die hoofdzakelijk dateren uit het begin der zeventiger jaren, komt zijn interesse en deskundigheid voor de andragogie naar voren. Tenslotte is hij een van de belangrijkste grondleggers van de agogie – de leer van het (be)geleiden van mensen – geweest, hetgeen uiteindelijk uitmondde in een officiële erkenning toen de „andragogische wetenschappen” in 1970 als universitaire studierichting in het Academisch Statuut werd opgenomen. Tot de andragogie behoort o.m. het vormingswerk met volwassenen en uiteraard heeft hij dan ook geschreven over een „humanistische zienswijze aangaande het vormingswerk . . .”
Echter niet alleen om dit artikel is deze bundel van belang voor hen, die werkzaam zijn op het terrein van het praktisch humanisme. Want zowel de humanistische geestelijke verzorging als de humanistische geestelijke vorming zijn beide specifieke vormen van agogie, oftewel het begeleiden „naar de geestelijke kant van 's mensen bestaan”. Zowel zij die in het veld werken, de agogen, als de theorie daarover – de agogiek – en zij die zich wetenschappelijke bestudering voor ogen stellen – de agologie – zullen talrijke onderwepen van hun gading in de bundel vinden.
De analytische behandeling van de thema's maken de bundel echter ook uitstekend geschikt voor gespreks-, studie- en werkgroepen over fundamentele aspekten van de humanistische levensovertuiging.
Kortom, een boek waarin iedereen, die bereid is zich serieus te verdiepen in humanisme, aanknopingspunten zal vinden. Niet onvermeld mag daarbij blijven dat in tegenstelling tot wat de prijs zou doen vermoeden, het boek op royale en prettige wijze is uitgevoerd.

M. W. Verduijn

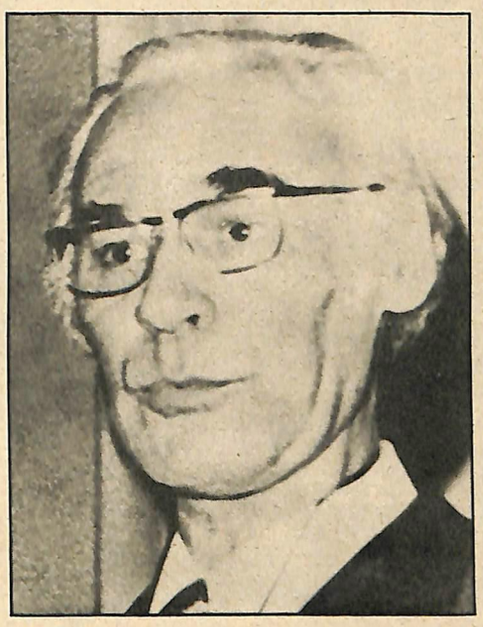

Tonko Tjarko ten Have: GROEI NAAR VOLWAARDIG MENS-ZIJN”. Wolters-Noordhoff, Groningen 1979, 382 pag. *f* 35,50 ISBN 90 01 374824.

VAKATURES

De Stichting Humanitas Rotterdam zoekt (voor haar 700 werknemers, 6 verzorgingshuizen, 1 verpleeghuis) een Sociaal-Organisatorisch direkteur (salaris ± 130.000 gulden) die de humanistische beginselen van de Stichting kan onderschrijven. Gezocht wordt een man of vrouw met bv. een akademische opleiding en leidinggevende kapaciteiten, ervaring in topfunkties b.v. in gezondheidszorg of bedrijfsleven. Leeftijd 40 à 50 jaar.
Inlichtingen: 020 - 64 05 11.

De Stichting Humanitas Rotterdam zoekt voor haar verzorgingshuis 'De Leeuwenhoek' een direkteur (m/v) met ervaring in leidinggevende funkties in bij voorkeur bejaardenwerk. Opleiding: HBS/HAVO/HBO-nivo en bij voorkeur ziekenverpleging A en/of direktie-opleiding LSOB.
Inlichtingen: 010 - 22 57 00.

Het (voorheen humanistische) bureau voor Levens- en gezinsmoeilijkheden in Amsterdam zoekt een maatschappelijk werker (m/v) met v.o. en individuele psychotherapie-ervaring.
Inlichtingen bij mw. Van Howelingen, 020 - 24 55 51.

ETHISCHE OVERWEGINGEN BIJ ONZE ENERGIE

Een nieuwe armoede bedreigt

De enorme uitbreiding van de technische mogelijkheden van de mens brengt ook nieuwe verantwoordelijkheden met zich mee. Het zou onjuist zijn, ja zelfs onmenselijk wanneer we alleen maar zouden werken aan vergroting van onze technische kennis zonder er bij na te denken of deze wel goed wordt gebruikt.
Eeuwenlang heeft het geloof geheerst dat technische vooruitgang ook de mens zou helpen. Nieuwe uitvindingen werden gedaan in het vertrouwen dat menselijk geluk er door zou toenemen. De ontwikkeling van de wetenschap werd beschouwd als een groot goed en het nut van de techniek werd nooit in twijfel getrokken.
Sinds de ontploffing van de atoombom op Hiroshima is dat veranderd. De mens is zich ervan bewust geworden dat techniek niet zonder meer goed is. Verschillende technieken zijn ontwikkeld waarvan serieus de vraag gesteld is of deze het menselijk welzijn wel kunnen dienen. Op energiegebied is dat met name met kernenergie het geval. We hebben de afgelopen eeuwen heel goed de natuur leren beheersen, alleen het beheersen van die beheersing (dus eigenlijk het in de hand houden van onszelf) hebben we daarbij niet geleerd.
In bijgaand artikel formuleert Erik van der Hoeven drie maatstaven voor morele beslissingen betreffende energie en trekt hieruit een zestal kriteria voor onze energiekeuze. Erik van der Hoeven is hoofdbestuurslid van het HV, en vertegenwoordigt het Verbond in de maatschappelijke diskussie over het energievraagstuk die hopelijk ooit nog eens zal worden gehouden.

Op energiegebied zijn er twee toekomstmogelijkheden die speciaal een beroep doen op onze verantwoordelijkheid. We hebben de mogelijkheid om snel alle beschikbare energiebronnen uit te putten zonder te zorgen voor voldoende energie voor het nageslacht. Dat zou betekenen dat onze kinderen en kindskinderen in oorlogen om energie verzeild zouden raken waarvoor wij verantwoordelijk zouden zijn. De andere mogelijkheid is dat wij onze energie opwekken op een manier die het milieu vergiftigt, op die manier zouden wij onze planeet voor onze kinderen en kindskinderen onleefbaar maken. Een moreel verantwoordelijk energiebeleid ontwijkt beide klappen. Het zorgt voor voldoende energie nu en in de toekomst zonder onze planeet te vergiftigen.
Onze wereld wordt bedreigd door een nieuwe armoede. Niet een armoede die in de eerste plaats voortkomt uit een tekort aan geld. Toch is het een werkelijke armoede waarmee ook leed gepaard gaat, doordat basisbehoeften van de mens niet meer worden vervuld. Dat zijn bijvoorbeeld de behoeften aan schoon water, frisse lucht, stilte; aan uitzicht op een leefbare toekomst voor onze kinderen. Aan de zekerheid dat het voedsel dat we in de winkel kopen gezond is en ons geen kanker bezorgt. Al deze behoeften kunnen wij werkelijk basisbehoeften noemen, omdat de vervulling ervan voor een echt menselijk bestaan onmisbaar is. En toch wordt steeds meer van die vervulling door onze samenleving aangetast. Het wordt steeds onzekerder of de samenleving ons wel beschermt tegen de sluipende gevaren die ons en onze kinderen veel leed kunnen bezorgen. Uiteindelijk is er de vraag of de samenleving ons nog wel beschermt tegen de mogelijkheid van een atoomoorlog, die al het leven op aarde zou kunnen vernietigen.

Nieuwe ongelijkheden

Ook door onze energievoorziening dreigt deze nieuwe armoede om zich heen te grijpen. Kerncentrales kunnen verwoestende ongelukken ondergaan, ook al is de kans daarop klein. Voor het buitengewoon gevaarlijke kernafval is nog steeds geen oplossing gevonden; vergissingen zijn menselijk, ook met kernafval, en daarom is het de vraag of er ooit een oplossing voor gevonden zal worden. Maar ook andere technieken brengen gevaren met zich mee. Wanneer kolen worden gestookt op een onverantwoorde manier, dan kan dat veel vervuiling veroorzaken en daarmee onze gezondheid aantasten.
Tankers volgeladen met vloeibaar aardgas of LPG kunnen ontploffen en daarmee grote verwoestingen aanrichten. Rampen met grote olietankers kunnen hele kusten voor jaren onleefbaar maken. Steeds vaker dreigt de nieuwe armoede de kop op te steken en we kunnen ons met recht afvragen of wij dit onszelf en elkaar wel mogen aandoen.
De nieuwe armoede brengt ook nieuwe ongelijkheden met zich mee. Het lawaai van verkeer en overkomende vliegtuigen in de nacht houdt alleen sommige mensen wakker, niet iedereen. Rampen met chemische fabrieken bedreigen alleen de mensen die er dicht omheen wonen.
Het opbergen van kernafval is vooral een gevaar voor de mensen die rond de opbergplaats wonen. Mensen die voor hun beroep met gevaarlijke stoffen moeten omgaan, hebben een grotere kans op het krijgen van kanker – of zelfs op het krijgen van mismaakte kinderen – dan anderen. Voor een deel hangt nieuwe armoede hier samen met oude armoede. Want wie geld heeft kan een huis kopen verderweg van de bulderbaan of van de chemische fabriek. Maar dit gaat lang niet altijd op: met geld kunnen we ons niet verweren tegen kankerverwekkende stoffen in ons voedsel of in ons drinkwater. En tegen de atoomoorlog kan uiteindelijk niemand zich beschermen.

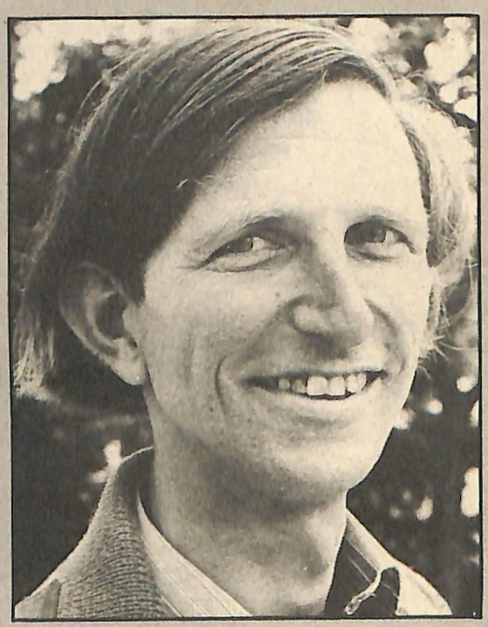

Erik van der Hoeven

KEUZE onze wereld

Vanuit moreel oogpunt zijn de nieuwe ongelijkheden des te meer onaanvaardbaar, omdat er geen enkele rechtvaardiging voor te bedenken valt. We kunnen ons nog voorstellen dat ongelijkheden in inkomen worden verdedigd met een beroep op de vrije ontplooiing van mensen. Vermogens van mensen verschillen, ook het vermogen om geld te verdienen. De één is daar handiger is dan de ander. Voor de één is het ook belangrijker dan voor de ander. Daarmee kunnen zeker niet alle bestaande inkomensverschillen worden gerechtvaardigd; maar zo lang deze niet onrechtvaardig groot worden, valt daarmee te leven.
Maar met de nieuwe ongelijkheden ligt het anders, zeker als deze ons zozeer gaan raken als bijv. kanker of afwijkingen in het nageslacht. Er is geen reden te bedenken waarom de één recht zou hebben op een ongestoorde slaap en de ander niet, waarom de één in angst zou moeten leven voor een ontploffing in een fabriek in de buurt en de ander niet. En dat geldt nog eens versterkt wanneer het gaat om de kans op ongeneeslijke ziekten, vanwege de angst waarin deze een heel mensenleven gevangen kunnen houden. Een moreel verantwoord energiebeleid mag niet zulke nieuwe ergerlijkheden scheppen.

Immoreel beleid

In onze beslissingen maken we onvermijdelijk keuzen voor anderen. Zolang die anderen met ons mee kunnen praten en mee kunnen beslissen, moeten ze daar de kans toe krijgen. De keuzen die moeten worden gemaakt zijn vaak onaangenaam. Het is bijna niet mogelijk een energiebeleid te ontwerpen dat géén nare konsekwenties zou hebben, daarom moet iedereen die kàn meepraten, dat ook kunnen doen.
Maar dan zijn er de grote groepen mensen die niet met ons mee kunnen praten. Bijvoorbeeld doordat ze geen macht hebben of zelfs doordat ze nog niet bestaan. Als wij wel kunnen beslissen, hebben wij de plicht te denken om het welzijn van al die mensen die niet mee kunnen spreken. Een democratisch vastgesteld energiebeleid dat geen rekening houdt met de belangen van onze kinderen en kindskinderen en van de derde wereld zou een immoreel beleid zijn.
Uiteindelijk zijn er dus drie maatstaven voor morele beslissingen op het gebied van energie.
Ten eerste: ons energiegebruik mag niet leiden tot nieuwe ongelijkheden, en nieuwe armoede zoveel mogelijk vermijden. Er moeten daarom veilige en schone technieken worden gebruikt, milieuvervuiling moet zoveel mogelijk worden teruggedrongen, energiebronnen mogen geen verborgen gevaren bezitten.
Ten tweede: het is onze taak te zorgen voor hen die niet met ons mee kunnen beslissen, met name de bewoners van de derde wereld en ons nageslacht. We moeten er voor zorgen dat we hen een wereld achterlaten met voldoende energie, en een wereld die niet vergiftigd is als gevolg van onze milieuvervuiling. Ten derde: iedereen die wil meepraten en meebeslissen over energievraagstukken moet de gelegenheid daarvoor krijgen.
Welke konsekwenties heeft dit nu voor onze energiekeuzen? Ik zie de volgende:

1. Het energiebeleid moet op een veel democratischer manier tot stand komen (en dat kan ook).
2. Het is niet alleen een ekonomische noodzaak, maar ook een morele plicht om de energie (en trouwens alle grondstoffen) zo zuinig mogelijk te gebruiken.
3. Wij moeten zo schoon en veilig mogelijke technieken gebruiken voor onze energievoorziening.
4. Duurzame energiebronnen (zon, wind e.d.) genieten in principe de voorkeur, doordat ze geen grondstoffen uitputten en geen verborgen gevaren in zich bergen.
5. Van de ,,nieuwe armoede'' vormen mogelijkheid van kanker en – nog sterker van misvormde kinderen – de grootste bedreiging. Niet alleen zijn deze afwijkingen op zichzelf verschrikkelijk, maar de angst ervoor zit er bij ons allen heel diep in, in de wetenschap dat wij één van deze risiko's lopen, een heel leven kan vergallen.
6. Wanneer kernenergie niet strikt noodzakelijk is voor het voorkómen van toekomstige energietekorten of oorlogen om energiebronnen, is het als energievorm moreel onaanvaardbaar.

In een tijd waarin de menselijke waardigheid zo sterk op het spel kan worden gezet als nu, moeten de morele overwegingen bij de vorming van het energiebeleid een belangrijke rol spelen.

Erik van der Hoeven

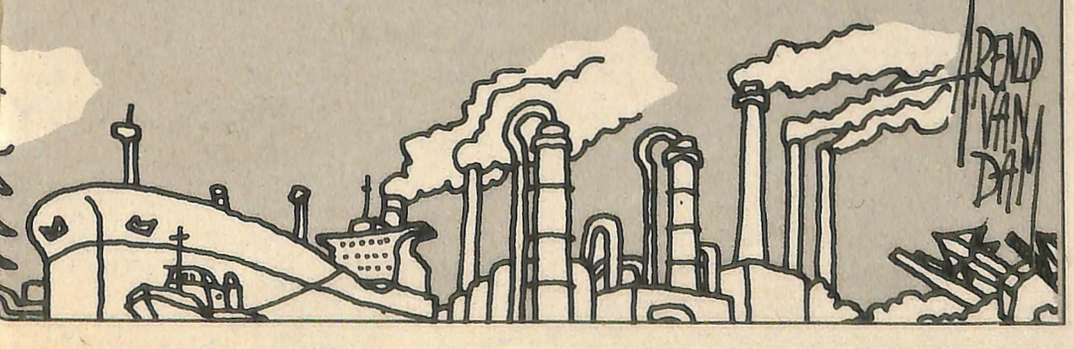

(vervolg van pag. 1)
katholieke identiteit hebben, zich voortdurend demokratisch moeten laten toetsen op hun bestuursvorm...''
Tielman: ,,Uitstekend, het probleem is alleen dat het CDA op het ogenblik in de Tweede Kamer probeert een duidelijke stellingname van de VVD, D'66 en de PvdA, dat er gedemokratiseerd moet worden in deze door de overheid gesubsidieerde instellingen, dat het CDA dit tegenhoudt. Maar ik heb het idee dat het CDA niet representatief is voor de kerk. Jij bent het dus met mij eens, begrijp ik?'' Goddijn: ,,Ik ben het met je eens dat het getoetst moet worden.'' Tielman: ,,Maar de tragedie is, dat dezelfde groepering die in het verleden in protestant Nederland inderdaad haar problemen heeft gehad, dat die groepering nu bewust of onbewust andersdenkende groeperingen ook weer dwarszit.''
Goddijn: ,,Dat geloof ik niet. Ik ken daar geen gegevens over. Ik zou daar gewoon feiten van moeten hebben.''

Synode

Overigens spreekt Goddijn, op verzoek van voorzitster Mary Zeldenrust, tijdens de diskussie even over de synode van Nederlandse Bisschoppen. Niet direct van groot belang voor het Humanistisch Verbond, maar hij zegt toch aardige dingen. ,,Die synode is eigenlijk tegen de zin van de Romeinse Curie begonnen, omdat de zeven bisschoppen in Nederland permanent ruzie met elkaar hadden. Met name doordat er een paar jaar geleden vanuit Rome, zonder praktisch enig overleg met kardinaal Alfrink en zijn kollega's, er gewoon een paar bisschoppen benoemd zijn. En ik zou wel eens uitgezocht willen zien wat daar een jaar voor die benoeming eigenlijk gebeurd is. Hoe ze aan die benoemingen gekomen zijn. Waardoor in Nederland een hele duidelijke polarisatie tot op het hoogste nivo van bisschoppen tot stand is gekomen.''
Het zou leuk zijn als dat uitgezocht werd. Nog leuker zou zijn als er een onderzoek kwam naar de manier waarop konfessionele instellingen op dit moment funktioneren. En dat is één ding waar Tielman en Goddijn het over eens zijn.

Peter Boss

ZIEKENHUIS DELFT NEEMT INITIATIEF TOT AANSTELLING HUMANISTISCH GEESTELIJK VERZORGER

Helaas is het tot dusver nog steeds zo, dat het Humanistisch Verbond ziekenhuisdirekties er op moet attenderen, dat er voor buitenkerkelijken binnen hun instellingen geen geestelijke verzorging bestaat. Hierbij steekt dan heel gunstig af dat de direktie van het Delftse Oude- en Nieuwe Gasthuis (het oudste ziekenhuis van Nederland) zelf bij het HV een verzoek heeft ingediend om een geestelijk verzorger aan te stellen.
In deze funktie werd ik per 15 november benoemd en ik kan niet anders zeggen dan dat ik zeer snel binnen de staf van het ziekenhuis ben geaksepteerd. Het lijkt me zinvol, naast de vele negatieve ervaringen die het Verbond ondervindt bij het aanvragen om toegang tot ziekenhuizen, ook deze positieve ervaring te vermelden.

Ida A. M. T. Bunte

LEZERS SCHRIJVEN

De redaktie behoudt zich de vrijheid voor brieven indien nodig enigszins te bekorten.

Politiek

Is het duidelijk worden van levensbeschouwing achter het politiek handelen voorwaarde voor vernieuwing in de politiek?

Op deze vraag meent Johan S. Wijne bevestigend te moeten antwoorden in zijn artikel over dit onderwerp in Humanist van 15 oktober 1979 en ik heb zijn betoog met stijgende verwondering – en verontrusting! – gelezen. Hij uit daarbij kritiek op wat ds. van de Heuvel ,,het liberalistisch standpunt'' zou hebben genoemd. Hiermee zou ds. van de Heuvel bedoelen ,,een zienswijze waarin levensbeschouwing als privézaak moet worden gezien, die niet ter sprake hoeft te komen bij het kenbaar maken van een bepaalde politieke visie''. Wijne's grootste bezwaar hiertegen heeft twee gronden. Aan de ene kant zou er een aspekt van minachting tegenover de medeen/of tegenstander in de politiek in zitten. ,,Alsof die niet mag of hoeft te weten wat de levensbeschouwing, de mensvisie achter dat politiek standpunt is.'' Dat de mede- of tegenstander niets van de levensbeschouwing zou *mogen* weten is natuurlijk klinkklare onzin en dat zal ds. van de Heuvel ook stellig niet hebben bedoeld; maar dat hij het niet *behoeft* te weten is wel vanzelfsprekend. Immers in de politiek geldt niet het uitgangspunt, maar het doel en wanneer het doel, dat wordt nagestreefd, maar gelijk is en overeenstemming bestaat over de wijze waarop het doel bereikt kan worden, dan kunnen mensen van verschillende levensbeschouwing daaraan samenwerken. Weliswaar zijn de socialistische en kommunistische partijen voortgekomen uit een atheïstische levensbeschouwing, maar dit moet meer worden gezien als een reaktieverschijnsel op de houding van de kerken. Reeds vóór de oorlog werd in de SDAP ingezien, dat dit atheïstische standpunt niet noodzakelijk is en kort na de oorlog zijn een aantal dominees tot die partij toegetreden. En wanneer men de kommunisten van de laatste tijd beluistert, kan ook daar een verandering worden gekonstateerd. In de ARP is dikwijls duidelijke sympathie voor het socialisme gebleken en het is dus begrijpelijk, dat juist deze partij zoveel moeite heeft gehad met het zich aansluiten bij het CDA. Voor de onduidelijkheid in de politiek in Nederland zijn vooral de konfessionele partijen verantwoordelijk, in 't bizonder de RKSP en later de KVP. Als reaktie daarop is dan ook de PPR opgericht.

De andere grond van Wijne's bezwaar is dat het de kwaliteit van een politieke overtuiging zou schaden, wanneer de aanhangers daarvan niet regelmatig en openlijk met elkaar in gesprek zijn over hun respektieve levensbeschouwingen. Ik ben daarentegen van mening dat dergelijke gesprekken kunnen, en wanneer ze regelmatig voorkomen ook zullen, leiden tot oeverloze diskussies, die de politieke slagvaardigheid ernstig zullen belemmeren.

Dat in het politieke bedrijf te weinig gedacht wordt over levensbeschouwelijke achtergronden, meent Wijne te kunnen illustreren met twee voorbeelden. Wat deze beide voorbeelden met het gestelde te maken hebben is mij echter niet duidelijk: zijn eerste voorbeeld toont slechts aan, dat wanneer demokratie betekent, dat de helft plus één gelijk zou hebben, dit tot onjuiste beslissingen kan leiden. Wanneer het zo is, dat de meerderheid altijd z'n zin moet krijgen, dan kan dat alleen dan goed funktioneren, wanneer deze meerderheid zich verantwoordelijk weet voor de minderheid: geen overheid heeft het recht van één van zijn onderdanen te verlangen, dat hij tegen zijn geweten moet handelen. En wat voor een individueel geweten verantwoord is, kan het betreffende individu alleen zelf beoordelen.

Het tweede voorbeeld van Wijne heeft betrekking op de diskussie over de werkgelegenheid en hij vermeldt daarbij tenslotte, dat de ontstaansgronden van de konfessionele partijen aan het einde van de vorige eeuw te vinden zouden zijn in de sociale emancipatiebewegingen van de middenstand. Het is echter zo, dat de werkgelegenheid vooral bediskussieerd wordt door de werkgevers en werknemers, die beiden goed georganiseerd zijn en vertegenwoordigd in de SER. Een lichaam, dat door de overheid en de kamers steeds wordt geraadpleegd in deze aangelegenheden. De middenstand komt hieraan niet te pas. De enige partij, die zich – en dan nog incidenteel – met de middenstand heeft bezig gehouden is de CHU. Wel hebben katholieke en neutrale middenstanders wel eens geprobeerd een middenstandspartij op te richten; maar door de verdeeldheid onder de middenstanders is die partij nooit goed van de grond gekomen en is ten slotte door inwendige verdeeldheid binnen de partij teniet gegaan.

Wat mij in het betoog van Wijne echter het meest verontrust is zijn stelling, dat pas wanneer de politieke partijen een denken over de levensbeschouwelijke achtergronden van eigen politiek optreden op gang zou zijn gekomen, er een kans zou zijn voor de noodzakelijke vernieuwingen. Wanneer dat zou gebeuren, zal dat alleen de onduidelijkheid in de politiek doen toenemen. Humanisten houden er nu eenmaal privé-standpunten op na. Dat is geen kwestie van devaluatie! Voor de noodzakelijke vernieuwingen in de politiek is het nodig, dat men eerbied heeft voor de overtuiging van de ander en dat men zoekt naar mogelijkheden tot samenwerking van mensen van verschillende levensbeschouwing.

Gerard H. Faddegon

Reaktie van Johan Wijne

Omdat ik vrees dat het gesprek wat kissebisserig wordt wanneer ik een direkte diskussie met Faddegon aanga, wil ik opnieuw proberen, maar dan nu korter, te zeggen wat ik in de ,,Humanist'' van 15 oktober jl. bedoelde te zeggen. Dat doe ik omdat ik wil vermijden kommentaar te geven op de manier waarop Faddegon mijn artikel samenvat.

*Mijn stelling is dat niet alleen het politieke doel, maar ook het levensbeschouwelijke uitgangspunt herkenbaar en daarmee bespreekbaar dient te zijn. Ik heb dat in mijn artikel vooral toegelicht met het werkgelegenheidsprobleem. Wie van de oudtestamentische opvatting uitgaat dat de mens op aarde in ,,het zweet zijns aanschijns'' **moet** werken zal een andere werkgelegenheidspolitiek gaan voeren dan degene die meent dat de zelfverwerkelijking en de ontplooiing van de mens in belangrijke mate ligt in de scheppende mogelijkheden die arbeid kan geven. Om een voorbeeld te geven: moeten we stimuleren dat er machines worden uitgevonden die de mens kunnen verlossen van zwaar, vuil en geestdodend werk, daar dit geen mogelijkheden biedt tot die zelfverwerkelijking en ontplooiing. In het politieke gesprek hierover wil ik toch weten of mijn gesprekspartner van de oudtestamentische opvatting uit gaat of niet. Wanneer we zo'n opvatting als een privé-mening beschouwen die niet ter zake doet in het politieke gesprek, spelen we verstoppertje.*

Wanneer we willen zoeken ,,naar mogelijkheden tot samenwerking van mensen van verschillende levensbeschouwing'' (Zoals Faddegon zijn reaktie besluit) dan kan dat alleen wanneer we die levensbeschouwingen kennen. Het vorm geven aan een samenleving, het politiek bedrijf, kan niet zonder dat gesproken wordt over de normen en waarden die we daarbij hanteren. En aangezien die normen en waarden horen bij onze levensbeschouwing, kan het niet anders dan dat die levensbeschouwing bij het gesprek betrokken wordt.

Johan Wijne

Schaper

Hiermede wil ik protesteren tegen de denigrerende uitlatingen in ,,Humanist'' nr. 22 van de heer B. W. Schaper t.a.v. politiek links georiënteerden.

Volgens Schaper zijn in het bijzonder politiek links georiënteerde mensen onthutst, verbijsterd en ontgoocheld en wel doordat zij drie soorten oogkleppen dragen:

a. Ze zijn gewend het aards gebeuren in te passen in vaste schema's en patronen.
b. Zij plegen zich plaatsvervangend te identificeren met elke revolutie.
c. Zij hebben een heilsgeloof dat tussen hun gebalde vuisten in gruzelementen valt.

Ik ben geschokt dat met zulke waanvoorstellingen de keuzen van links georiënteerden in het blad van het Humanistisch Verbond belachelijk worden gemaakt.

Verder beweert Schaper dat de neutronenbom aktie door ,,de kommunisten'' geïnfiltreerd en gemanipuleerd is.

Uit welke bron Schaper deze informatie heeft is mij niet bekend, maar wie zo'n miserabele voorstelling heeft aangaande socialisten en radikalen is m.i. niet in staat zo'n informatie op waarheid te toetsen.

Tenslotte wil ik mij distanciëren van zijn bewering als zou de IKV doelstelling ,,de atoomwapens de wereld uit, te beginnen uit Nederland'' niet meer zijn dan ,,een pakkende leus en een goedkope gewetenssusser'', alsmede van zijn suggestie als zou het komitee Zuidelijk Afrika de politiek tot sensatie maken.

Ook al zouden de akties van deze organisaties niet beantwoorden aan de realiteit zoals wij die wensen te zien, dan nog zijn zulke goedkope diskwalifikaties naar mijn oordeel een blamage voor ons Verbond.

F. Stam (Zevenaar)

Alkohol-„epidemie" in Nederland is mensenwerk

Drinken is een gewoonte geworden voor veel mensen, maar of het zo'n goeie gewoonte is . . . Steeds meer mensen blijken hun drankgebruik niet meer in de hand te kunnen houden. En om de enkeling die geen alkohol drinkt wordt vaak besmuikt gelachen. De konsumptie van alcohol per hoofd van de bevolking is de afgelopen 25 jaar verviervoudigd. Nederland telt momenteel meer dan 120.000 alkoholisten, er is sprake van een soort „epidemie".
Dr. ir. Korf hield enige tijd geleden een rede voor de ANGOB, de Algemene Nederlandse Onthouders Bond. „Humanist" maakte hiervan een samenvatting.

Aangrijpingspunten voor een beleid

Aangezien alkoholisme ontstaat door een komplex van faktoren, zijn er diverse aangrijpingspunten om dat ontstaan te beïnvloeden, resp. te vertragen of te belemmeren.
Een eerste aangrijpingspunt is de beschikbaarheid of de verkrijgbaarheid van alkoholhoudende dranken. Dit was in het verleden het aangrijpingspunt van de droogleggers. Die droogleging is in de praktijk mislukt. Een dergelijke radikale ingreep zou trouwens tegenwoordig niet meer denkbaar zijn. Maar een wat minder radikale ingreep: bemoeilijken van de verkrijgbaarheid, zal zeker enig nut afwerpen. Bemoeilijken kan door prijsverhoging, door het stellen van leeftijdsgrenzen (zit al in de Drankwet, maar wordt slecht gehandhaafd), of door vermindering van het aantal verkooppunten. Bij dit laatste valt bijvoorbeeld te denken aan een verbod op de verkoop van alkoholhoudende dranken in supermarkten of bij melk- en groenteboer.
Een tweede aangrijpingspunt is het kritiekloos geaksepteerd-zijn van het gebruik. Dit heeft zowel een individueel aspekt, als een algemeen kultureel aspekt. Beide zijn in principe vatbaar voor beïnvloeding door voorlichting. Maar mentaliteitsbeïnvloeding is een zaak van lange adem. Zeker wanneer opgebokst moet worden tegen twee zo machtige tegenwerkers als traditie en reklame. Net zoals bij het eerste aangrijpingspunt, bestaan er ook hier een radikale en een minder radikale aanpak naast elkaar. De eerste wil het risiko van het alkoholisme uitbannen, de tweede wil alleen maar het aantal alkoholisten verminderen. De eerste zal oproepen het alkoholgebruik zoveel mogelijk te verminderen, liefst helemaal achterwege te laten. De tweede zal een aantal beperkende regels geven. Maar beide zullen de gebruiker tot een kritischer houding tegenover zijn eigen gebruik trachten te brengen. Beperkende maatregelen met betrekking tot de alkoholreklame, passen ook in de lijn van vermindering van het alkoholisme door mentaliteitsbeïnvloeding.

Besmettelijkheid van Alkoholisme

In de ontwikkeling naar alkoholisme, zit vaak een element van toevalligheid. Eén van die toevalligheden is de hoogte van het hoofdelijk gebruik in het milieu van de aanstaande alkoholist. Hoe hoger dat ligt, hoe gemakkelijker en onopvallender de ontwikkeling naar alkoholisme zich voltrekt. Een andere toevalligheid is de mate van gezondheidsbewustzijn in zijn milieu. Daarover heeft prof. Hattinga Verschure onlangs opgemerkt dat wij leven in een gezondheidsvijandige kultuur. In een dergelijke kultuur heeft de aansporing om zuinig te zijn met alkoholgebruik terwille van de gezondheid, maar weinig overtuigingskracht.
Een derde toevalligheid is de mentaliteit in het betreffende milieu ten opzichte van alkoholgebruik. Niet-meedoen met alkoholgebruik wordt in diverse milieus maar zeer moeilijk geaksepteerd. Wanneer je een aangeboden sigaret weigert, is met die weigering in de meeste gevallen de kous af. Maar weiger je een aangeboden alkoholisch drankje, dan wordt er maar al te vaak op je ingepraat om die weigering te herroepen.

Sociale pressie

De sociale drinkdwang is één van de belangrijkste besmettingsbronnen voor alkoholisme. Deze belemmert namelijk dat de gebruiker kritisch kan staan ten opzichte van zijn eigen gebruik, hij ontneemt de gebruiker een stuk vrijheid omzelf te beslissen. Wil men de omvang van het alkoholisme verminderen, dan zal de sociale pressie om te drinken opgeheven moeten worden. Die vormen van alkoholreklame, die deze sociale pressie in stand houden of versterken, moeten daarom zonder meer verboden worden.
Bij maatregelen ter terugdringing van het alkoholisme, moeten wij uitgaan van het principe dat alle beetjes helpen. Een algehele oplossing van het probleem mogen wij niet verwachten. Zeker niet van bovenaf. In een maatschappij die uitgaat van de persoonlijke vrijheid van het individu om met zijn gezondheid te doen wat hem goeddunkt, zullen maatregelen van bovenaf tegen het alkoholisme altijd maatregelen ter beperking van de omvang van het alkoholisme blijven, niet ter volledige uitbanning. Maatregelen van bovenaf blijven altijd maatregelen met beperkt effekt, blijven lapmiddelen. De grote verbetering moet vanuit de mens zelf kòmen.

De huidige „epidemie" is geen natuurramp, maar mensenwerk. Om dat mensenwerk een beetje in een andere richting om te buigen, om een beetje een tegenstem te laten horen tegen de al te opdringerige alkoholreklame, geeft de ANGOB een voorlichtingsblad voor alkohol- en drugbestrijding uit, getiteld „De Geheelonthouder". Een blad ook en vooral voor buitenstaanders, voor niet geheelonthouders.

Een gratis proefnummer kan worden aangevraagd bij de administratie, Bergeonstraat 1, 1851 KB HEILOO. De abonnementsprijs bedraagt f 9,– per jaar.

VERBOND OP RTV

TELEVISIE

22 februari, 21.55 uur, Nederland 1

EEN OUDE VIEZERIK

Een oude ex-zeeman, Bandy genaamd, werkt als knecht op een boerderij. Als het neefje van de boer komt logeren, ontwikkelt zich tussen deze twee een hechte vriendschap. Bandy vertelt spannende verhalen over zijn jaren op zee en de twee zijn binnen de kortste keren goede kameraden. Het boerenechtpaar ziet die vriendschap met goedkeuring aan, maar anders wordt het wanneer een dertienjarig weesmeisje, Myrtle, op de boerderij komt helpen. Het is een verlegen kind, dat de weinig hartelijke boer en boerin nauwelijks in de ogen durft te kijken. Tijdens haar werk raakt ze wél geboeid door de verhalen die Bandy aan de jongen vertelt en al gauw ontwikkelt zich tussen haar en Bandy een zelfde vriendschappelijk kontakt. Haar schuwheid verdwijnt als sneeuw voor de zon en binnen de kortste keren verschijnt zelfs een lachje op haar gezicht. Op een goeie dag is Bandy bezig met het snoeien van wat struiken en hij geeft Myrtle een bosje bloemen die hij heeft afgesneden. De boerin ziet dat, zoekt er wat achter en geeft het meisje te verstaan dat ze zich niet zo „uitdagend" moet gedragen. Wanneer Bandy in zijn vrije tijd van hout een bankje voor Myrtle maakt, is het vervolgens de beurt aan de boer om daar iets van te zeggen. Ook hij zoekt iets verkeerds achter de relatie en dreigt Bandy te ontslaan als hij nog één keer in haar richting durft te kijken.

Bandy en Myrtle blijven elkaar toch ontmoeten en op een avond laat – het is al donker – worden de twee waargenomen, terwijl ze buiten op het houten bankje met elkaar zitten te praten. Als bovendien Myrtle de oude man een kus op de wang geeft, is het hek helemaal van de dam en worden de twee woest uit elkaar gesleurd. En de volgende dag al brengt het boerenechtpaar het meisje terug naar het weeshuis. Bandy is erg geschokt en besluit tot een wanhoopsdaad.
Hoewel de film zich afspeelt in Nieuw-Zeeland tijdens de krisisjaren, is het thema nog altijd aktueel. Het verhaal laat zien hoe verwoestend de werking van vooroordelen kan zijn. Een onschuldig gegeven wordt opgeblazen tot een gebeuren vol verdachtmakingen en intriges.

Raad van kerken

De Raad van Kerken en het Humanistisch Verbond hebben onlangs een officiële bespreking gevoerd over de mogelijkheden wat meer systematisch kontakt te onderhouden. Daardoor kan hopelijk de indruk bij kerken worden weggenomen dat het HV anti-kerkelijk zou zijn, en kan het HV anti-humanistische tendenzen in sommige kerken doelmatiger aan de orde stellen. Voorgesteld wordt een gemeenschappelijke werkgroep op te richten, die vooral prioriteit zal geven aan het bevorderen van eerlijke kansen aan de humanistische geestelijke verzorging in ziekenhuizen. Ook zaken als de scheiding van kerk en staat, vredesaktie, de pluriformiteit in het onderwijs, de demokratisering en ontzuiling in gezondheidszorg, onderwijs en welzijnswerk zullen aan de orde komen.

Synode

Het ziet er naar uit dat de klok in de Nederlandse katholieke kerk zal worden teruggedraaid: het celibaat blijft verplicht, geen vrouwen in het ambt, ouderwetse katechesatie, geen toekomst voor pastorale werkers, geen oecumene of ,,humanistische'' tendenzen in de kerk, enz. Te verwachten valt dat vele van huis uit katholieken met de kerk zullen breken. Wellicht zullen zij in het HV een nieuw en demokratischer geestelijk thuis vinden. In ieder geval wordt het nog belangrijker waakzaam te volgen wat de bisschoppelijke invloed op door de overheid gefinancierde onderwijs-, gezondheidszorg- en welzijnswerk instellingen gaat inhouden. De door een kamermeerderheid gewenste demokratisering zal niet lang meer op zich moeten laten wachten. Als katholieken zich vanuit Rome willen laten besturen, is dat hun zaak. Maar dat mag nooit met overheidssteun en statuten in de hand gaan gelden voor niet-katholieke burgers. Niet-katholiek Nederland, let op uw zaak! (RT)

Genemuiden

De gemeenteraad van Genemuiden is nu al een jaar bezig zich te bezinnen op de vraag of humanistische boeken wel in de openbare bibliotheek thuis horen. Is dat op zichzelf al een zorgelijk gegeven, gevreesd moet worden dat sommige ,,openbare'' bibliotheken geen humanistische literatuur toelaten zonder zich te hebben bezonnen. Mededelingen uit het land hierover worden zeer op prijs gesteld. Of ligt bij u in de leeszaal de Humanist of Rekenschap al? (RT)

Amnesty

De voorzitters van Amnesty en HV hebben onlangs hun regelmatig gehouden bespreking gehad over lopende zaken.
Dit maal kwamen aan de orde o.a. de verdere voorbereidingen voor de internationale humanistische ombudsman, de problemen van humanisten in islamitische landen, de verbanning van Sacharow, de campagne tegen de doodstraf en het Nederlands mensenrechtenbeleid. Het HV zal de nodige publicitaire aandacht aan Amnesty besteden, en kontakten op plaatselijk nivo zullen worden aangemoedigd. (RT)

Niets doen

,,Lekker niets doen? Vergeet het maar!'' is een aardig boekje, met veel wit en leuke tekeningen. Het is geschreven door Hein de Graaf. Het gaat over projekten voor werklozen. Eerst vertellen de WW-ers en WAO-ers dat thuis zitten lang niet alles is. Daarna vertelt Hein de Graaf welke projekten hun ,,zalig niets doen'' meer zinvol kunnen maken. Het boekje geeft ook tips om zo'n projekt op poten te zetten. Het werd uitgegeven door Uitg. Callenbach. Prijs *f* 8,90.

Jongeren-café

Het jongeren-HV-café gaat open en wel op 1 maart a.s. Dan gaan we een avond proefdraaien. We zijn open vanaf ± 16.00 u. Ook belangstellenden buiten de regio zijn welkom. Er is muziek, gelegenheid tot dansen, het doen van spelletjes (kaarten, schaken etc.) en het houden van een eigen 'act'. Graag even bellen naar Truus v.d. Oever. tel. 03434 – 2284. Als je wilt komen, dan hebben we een idee hoeveel broodjes we moeten inslaan.
Sluiting: in de late uurtjes. Adres: Nieuwe Gracht onder no. 28 (Werfkelder). Tot ziens. *(H.W.)*

STICHTING GEESTELIJKE VERZORGING IN DE ZIEKENHUIZEN EN VERPLEEGINRICHTINGEN TE ROTTERDAM.

Het gemeentelijk verzorgingstehuis en verpleeghuis "Meerweide" alsmede de verzorgingstehuizen "Haegenburgh" en "Tuijnenburgh" te IJsselmonde zoeken een

humanistisch geestelijk raadsman/vrouw

voor 16 uur per week.

Zijn/haar belangrijkste taak zal zijn de geestelijke begeleiding van bewoners en/of patiënten.

Het diploma H.O.I. (Humanistisch Opleidings Instituut) of studerende daarvoor en de bereidheid tot de afronding van de opleiding zijn een vereiste.

Schriftelijke sollicitaties kunt u binnen 14 dagen richten aan de voorzitter van de benoemingscommissie Mevrouw M. Blom-Mourits, Molenvliet 96, 3076 CK Rotterdam.

't is bijna zover

vierde HV jongeren weekend

bon

Ik schrijf mij in voor het Jongerenweekend in Arnhem.
Ik gireer f. 60,-- op giro 197930 t.n.v. Centraal Bureau Humanistisch Verbond onder vermelding van Jongerenweekend.

Humanistisch Verbond
Postbus 114 Utrecht

Ik stel prijs op:
O speciaal dieet
O vegatarische maaltijden
O reduktie en/of betalingsregeling

Naam.....
Adres.....
Plaats.....
Postcode.....
Tel.:.....

14, 15 en 16 maart a.s.